

ÖZEL DURUMLARDA AŞI

Eda Nur MUHAFAZ¹

Abdullah ADIYAMAN²

Ayşe DENİZ³

GİRİŞ

Genellikle aşılama programları normal yaşam koşullarında sağlıklı çocuklar için hazırlanmıştır. Bununla birlikte, bazı özel sağlık durumları olan çocuklar, hasta olma veya aşı sonrası olumsuz olaylara maruz kalma konusunda daha büyük risk altında olabilmektedirler. Özel sağlık durumu olan çocuklarda aşı şemaları yeniden düzenlenebilmektedir. Özel sağlık durumlarından dolayı aşılamının bazen ertelenmesine veya kontrendikasyona işaret edebilmektedir (1, 2).

2011–2020 Küresel Aşı Eylem Planı'nın stratejik hedeflerinden biri, bağışıklamanın faydalarının tüm insanlara adil bir şekilde genişletilmesidir. Bu yaklaşım ile erken doğmuş bebekler ve hamile kadınlar gibi aşıyla önlenemez hastalık riski yüksek olan özel grupların yanı sıra kronik ve bağışıklığı baskılayan tıbbi durumları olanları da kapsadığı belirtilmektedir (3).

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, edanurmuhafiz@gmail.com

² Uzm. Hemşire, Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Van Eğitim ve Araştırma Hastanesi, aadyaman@hotmail.com

³ Hemşire, Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Van Eğitim ve Araştırma Hastanesi, aedeniz65@gmail.com

de ebeveynlerine psikososyal destek sağlanmalıdır. Hemşirelerin salgın esnasında çocuk sağlığının korunması ve Covid-19 tanı ve tedavi sürecindeki görev ve sorumluluklarını yerine getirmesi, konu ile ilgili güncel araştırmaları ve rehber önerilerini takip etmesi, çocuk ve ebeveynlere verilecek olan holistik hemşirelik bakımı açısından son derece önem teşkil etmektedir (32).

SONUÇ

Aşılama programları ile birçok bulaşıcı hastalığa karşı korunma sağlanabilmektedir. Bu bağlamda toplumun bulaşıcı hastalıklara karşı en hassas grubu olan çocukların aşılama programlarına uyum ve takibi önem arz etmektedir. Ancak aşılama programları sağlıklı çocuklar baz alınarak hazırlanmıştır. Dolayısı ile bazı özel sağlık durumu olan çocuklar (preterm bebekler, kronik hastalıklı çocuklar, alerji durumu olan çocuklar, immün yetmezliği olan çocuklar vb.) aşılama programlarına uyum konusunda problemler yaşamaktadır. Bu nedenlerden dolayı özel sağlık durumu olan çocukların aşılama programlarının hastalıkları ve yaşam şartları göz önünde bulundurularak planlanmalıdır.

Sonuç olarak gerek sağlıklı gerek özel durumlu çocuklar olsun toplumdaki tüm çocukların aşılama programlarına uyması bulaşıcı hastalıkların kontrolü için önemlidir. Yapılacak olan aşılama programları ile özel sağlık durumu olan çocukların yaşam kaliteleri desteklenmiş ve bulaşıcı hastalıklardan korunmuş olacaklardır. Özel durumu olan çocuklarda aşılamanın yapılması konusunda hemşirelerin birçok rolü üstlenmesi ve aşılama konusunda gereken bilgi birikimi sahip olması gerekmektedir.

KAYNAKLAR

1. Çiftçi E. Özel Durumlarda Aşılama. *Çocuk Enf Derg.* 2008;62-7.
2. Succi RC, Farhat CK. Vaccination in special situations. *J Pediatr (Rio J).* 2006;82(3): 91-100. Doi: 10.2223/JPED.1474
3. Doherty M, Schmidt-Ott R, Santos JI, et al. Vaccination of special populations: Protecting the vulnerable. *Vaccine.* 2016;34(52): 6681-6690. Doi: 10.1016/j.vaccine.2016.11.015
4. Swamy GK, Heine RP. Vaccinations for pregnant women. *Obstet Gynecol.* 2015;125(1): 212-226. Doi: 10.1097/AOG.0000000000000581

5. Maertens K, Orije MRP, Van Damme P, et al. Vaccination during pregnancy: current and possible future recommendations. *Eur J Pediatr.* 2020;179(2): 235-242. Doi: 10.1007/s00431-019-03563-w
6. Mackin DW, Walker SP. The historical aspects of vaccination in pregnancy. *Best Pract Res Clin Obstet Gynaecol.* 2021;76:13-22. Doi: 10.1016/j.bpobgyn.2020.09.005
7. Gagneur A, Pinquier D, Quach C. Immunization of preterm infants. *Hum Vaccin Immunother.* 2015;11(11): 2556-2563. Doi: 10.1080/21645515.2015.1074358
8. Hofstetter AM, Jacobson EN, deHart MP, et al. Early childhood vaccination status of preterm infants. *Pediatrics.* 2019;144(3). Doi: 10.1542/peds.2018-3520
9. Fortmann MI, Dirks J, Goedicke-Fritz S, et al. Immunization of preterm infants: current evidence and future strategies to individualized approaches. *Semin Immunopathol.* 2022;44(6): 767-784. Doi: 10.1007/s00281-022-00957-1
10. Top KA, Brna P, Ye L, et al. Risk of seizures after immunization in children with epilepsy: a risk interval analysis. *BMC Pediatr.* 2018;18(1): 134. Doi: 10.1186/s12887-018-1112-0
11. Craiu D, Renner Primec Z, Lagae L, et al. Vaccination and childhood epilepsies. *Eur J Paediatr Neurol.* 2022;36: 57-68. Doi: 10.1016/j.ejpn.2021.11.014
12. Deng L, Danchin M, Lewis G, et al. Status epilepticus following vaccination in children aged ≤ 24 months: A five-year retrospective observational study. *Epilepsy Behav.* 2022;128: 108579. Doi: 10.1016/j.yebeh.2022.108579
13. Aytekin ES, Sekerel BE, Sahiner UM. Allergic reactions during childhood vaccination and management. *Turk J Pediatr.* 2021;63(6): 941-54. Doi: 10.24953/turk-jped.2021.06.001
14. Fiolet T, Kherabi Y, MacDonald CJ, et al. Comparing COVID-19 vaccines for their characteristics, efficacy and effectiveness against SARS-CoV-2 and variants of concern: a narrative review. *Clin Microbiol Infect.* 2022;28(2): 202-221. Doi: 10.1016/j.cmi.2021.10.005
15. Cunha L, Almeida DO, Santos FRd, et al. Measles, mumps, and rubella vaccination in children with egg allergy. *Nascer E Crescer Birth And Growth Medical Journal.* 2022;31: 25-30. Doi: 10.25753/BirthGrowthMJ.v31.i1.23897
16. Leech SC, Ewan PW, Skypala IJ, et al. BSACI 2021 guideline for the management of egg allergy. *Clin Exp Allergy.* 2021;51(10): 1262-1278. Doi: 10.1111/cea.14009
17. Vaillant AAJ, Qurie A. *Immunodeficiency*. StatPearls [Internet]: StatPearls Publishing; 2021. (12.12.2022 tarihinde <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK500027/> adresinden ulaşılmıştır).
18. Aksoy GK, Sağlık İ, Velipaşaoğlu S, ve ark. Çocuk böbrek nakli alıcılarında viral seroprevalans. 2020; 55(4): 418-424. Doi: 10.14744/TurkPediatriArs.2020.43789
19. Ljungman P. Vaccination of immunocompromised patients. *Clin Microbiol Infect.* 2012;18(5): 93-99. Doi: 10.1111/j.1469-0691.2012.03971.x
20. Miura H, Taniguchi K, Narita K, et al. Nosocomial infection with rotavirus vaccine strain in paediatric patients with immunodeficiency. *J Hosp Infect.* 2022;121: 9-13. Doi: 10.1016/j.jhin.2021.12.009

21. Arvas A. İmmün baskılanması olan hastaların aşılınması. *Türk Pediatri Arşivi*. 2014;49(3): 181-185.
22. Abukan B, Yıldırım F, Öztürk H. Covid-19 Salgınında Çocuk Olmak: Gelişim Dönemlerine Göre Sosyal Hizmet Gereksinimleri ve Öneriler. *Electronic Turkish Studies*. 2020;15(6).
23. Aksoy E, Azkur AK. COVID-19 aşıları: güncel veriler ve gelecek perspektifi. *Journal of MTU*. 2022;1: 66-80. Doi: 10.5281/zenodo.6989659
24. Dayan S. COVID-19 ve Aşı. *Dicle Tıp Dergisi*. 2021: 98-113. Doi: 10.5798/dicletip.1005040
25. Fleming-Dutra KE, Wallace M, Moulia DL, et al. Interim recommendations of the Advisory Committee on Immunization Practices for use of Moderna and Pfizer-BioNTech COVID-19 vaccines in children aged 6 months–5 years—United States. June 2022.
26. Yılmaz M, Sahin MK. Parents' willingness and attitudes concerning the COVID-19 vaccine: A cross-sectional study. *Int J Clin Pract*. 2021;75(9): e14364. Doi: 10.1111/ijcp.14364
27. Tian F, Yang R, Chen Z. Safety and efficacy of COVID-19 vaccines in children and adolescents: A systematic review of randomized controlled trials. *J Med Virol*. 2022;94(10): 4644-4653. Doi: 10.1002/jmv.27940
28. Kaplan M, Çelik M. Göçün Halk Sağlığı Üzerine Etkileri. Arslan S, (ed). *Sağlık Bilimleri Alanında Uluslararası Araştırmalar V* içinde. İstanbul: Eğitim Yayınevi; 2022. p. 79-91.
29. Gur E. Vaccine hesitancy - vaccine refusal. *Türk Pediatri Ars*. 2019;54(1): 1-2. Doi: 10.14744/TurkPediatriArs.2019.79990
30. Sapçı E, Güngörmüş Z. Çığ Gibi Büyüyen Evrensel Sorun: Aşı Karşıtlığı-Aşı Reddi ve Hemşirelerin Sorumlulukları.2021;18(3): 352-355. Doi: 10.5152/jern.2021.60243
31. Argüt N, YEtim A, GöKÇAY G. Aşı kabulünü etkileyen faktörler. *Çocuk Dergisi*. 2016;16(1):16-24.
32. Pars H. COVID-19 pandemisinde çocuklar ve pediatri hemşiresinin rolleri. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*. 2020;7:66-75